

پیش نویس روش اجرایی واکنش در شرایط اضطراری
وزارت اقتصادی و دارایی

				امضاء		
			آذین عسکری عالم	سمت شغلی		
				نام و نام خانوادگی		
تصویب کننده	تایید کننده	کنترل کننده	تهیه کننده		وضعیت مدرک	تاریخ صدور

جدول وضعیت بازننگری

[illegible]

فهرست مندرجات

۴	۱. هدف و دامنه کاربرد
۴	۲. تعاریف
۶	۳. مراجع
۶	۴. گردش کار
۱۶	۵. ضمایم:
۱۶	فرم MSDS مواد شیمیایی

۱. هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این روش اجرایی تبیین چگونگی شناسایی شرایط و وضعیت های اضطراری جهت آمادگی، پیشگیری و کاهش خسارات مالی و پیامدهای زیست محیطی/ایمنی و بهداشتی، انجام اقدامات مؤثر جهت نجات، معالجه و درمان مصدومین و جلوگیری از سرایت حادثه به واحدهای مجاور همراه با بازبانی سریع پس از بروز وضعیت های اضطراری می باشد. دامنه کاربرد این روش اجرایی در سطح وزارت امور اقتصادی و دارایی می باشد.

۲. تعاریف

سازمان	وزارت اقتصادی و دارایی
شرایط اضطراری	به وقایعی اطلاق می شود که در اثر رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی به طور ناگهانی ایجاد شده و منجر به شرایطی می گردد که بر طرف کردن آن نیاز به اقدامات فوری و فوق العاده دارد. (رویدادی پویا که در آن پتانسیل مستمری برای آسیب شدید به فرد و یا خسارت به اموال، فرآیند و محیط زیست وجود دارد). بسته به گستردگی وضعیت اضطراری، نحوه مقابله و شرح وظایف افراد ممکن است تغییر کند، اما اصول اولیه در برخورد با انواع شرایط اضطراری یکسان می باشد.
شرایط اضطراری HSE	هر وضعیتی که بطور اضطراری سلامت و ایمنی پرسنل و محیط زیست را به خطر بیندازد مانند وضعیت هایی که باعث آتش سوزی، انفجار، زلزله، سیل، نشت و پاشش مواد شیمیایی و یا منجر به خطرات جانی و جسمانی غیرقابل جبران برای پرسنل گردد.
بحران	شدیدترین حالت بروز وضعیت اضطراری که به صورت طبیعی یا بوسیله بشر بطور ناگهانی و به صورت فزاینده به وجود می آید و سختی و مشقتی را به جامعه انسانی تحمیل می نماید، و جهت بر طرف نمودن آن نیاز به اقدامات اساسی و فوق العاده می باشد. که شامل موارد زیر است: • انفجار • آتش سوزی گسترده • نشت گازهای سمی در حد وسیع که جان افراد را در معرض تهدید قرار دهد. • عوامل ناخواسته ای که منجر به قطع تولید گردد. • نقض جدی قوانین عمومی نظیر قوانین ایمنی و زیست محیطی و احتمال وارد آمدن صدمه به ساکنین اطراف
حوادث بزرگ (از نظر ایمنی)	یک حادثه بزرگ به رخدادی مانند آتش سوزی، پخش مواد در حجمی وسیع یا انفجار ناشی از فعل و انفعالات کنترل نشده در جریان یک فعالیت صنعتی که انسان را فوراً یا پس از زمان معینی در داخل یا خارج از تأسیسات در معرض خطر جدی قرار داده و یک یا چندین ماده خطرناک در آن دخیل باشد اطلاق می شود.
حادثه زیست محیطی	کلیه رخدادهایی که باعث آسیب رسیدن به محیط زیست شود را می توان حادثه زیست محیطی اطلاق نمود. برای مثال حادثه زیست محیطی در مورد هوا را می توان نشت گازهای سمی، آلاینده های مخرب لایه اوزن و گازهایی که در ایجاد پدیده گلخانه ای مؤثرند، در نظر گرفت. همچنین حوادث زیست

محیطی در قبال آنها می تواند ورود مواد شیمیایی، نفتی و یا آلودگی آب با گرد جامدات مانند گوگرد و ورود پساب های انسانی و صنعتی مختلف به آب و تخلیه زباله های جامد به آن باشد.	
حوادثی که منجر به آسیب به افراد یا صدمه به تجهیزات نشده اما پتانسیل آن را دارند، نظیر سقوط اشیاء از ارتفاع و برخورد آن به زمین در نزدیکی پرسنل یا تجهیزات و ... یا به عبارت دیگر حوادثی که به خیر می گذرند.	شبه حادثه (NEAR MISSES)
هروضعیتی که بطور اضطراری محیط زیست را به خطر بیندازد مانند وضعیت هایی که باعث آتش سوزی، انفجار، زلزله، نشت و پاشش مواد شیمیایی، سیل و یا منجر به پیامدهای زیست محیطی غیر قابل جبران گردد.	شرایط اضطراری زیست محیطی
با توجه به اینکه میزان واکنش به شدت وضعیت اضطراری بستگی دارد، به طور معمول سه نوع وضعیت اضطراری مختلف در نظر گرفته می شود : الف) در این گروه، ایمنی واحد تهدید نشده و هیچگونه آسیب جدی به افراد وارد نمی گردد. این وضعیت بدون درخواست کمک از خارج از واحد، توسط کارکنان قابل رسیدگی است. برای مثال امدادهای پزشکی به افراد مجروح و ناخوش، یک حریق کوچک و یا نشت جزئی که ممکن است تنها توجه ناچیزی را به خود معطوف نماید. ب) در این گروه ممکن است نیاز به کمک از خارج سازمان باشد. در ضمن مناطق فراتر از تاسیسات مربوطه تهدید نمی شوند؛ مانند آسیب های چندگانه افراد، مرگ یک نفر، یک حریق عمده و یا یک انفجار ناچیز. ج) گروه سوم تاسیسات مورد نظر را تحت تاثیر جدی قرار داده و این احتمال نیز می رود که خطر به مناطقی فراتر از آن تاسیسات گسترش یافته، و یا اینکه سبب آسیب های چندگانه افراد و یا مرگ آنها گردد و لذا نیاز به کمک از منابع خارج از آن محل می باشد.	شدت وضعیت اضطراری
وضعیت های اضطراری معمولاً به ندرت رخ می دهند و زمان وقوع آن ها مشخص نمی باشد، از این رو لازم است برای مقابله با آنها فعالیت های هماهنگ و مناسب انجام شود. این امر تنها با تشکیل یک کمیته که توانایی لازم را برای واکنشی سریع داشته باشد، امکان پذیر است. این کمیته باید در هر زمانی برای مواجهه با وضعیت اضطراری از آمادگی کافی برخوردار باشد و هماهنگی لازم را در امور فراهم آورد. تشکیل کمیته بحران و تعیین اعضای آن و برنامه زمان بندی جلسات به عهده بالاترین مقام شرکت می باشد. به منظور دستیابی به یک بازیابی سریع، اولین کاری که باید انجام گیرد، آن است که فردی به عنوان مسئول آماده سازی و پیاده سازی برنامه ترمیم منصوب گردد. واضح است که این برنامه شامل لیستی از کارکنانی است که براحتی در دسترس بوده و به محض مطلع ساختن آنها از وضعیت اضطراری اقدامات لازم را به عمل می آورند. این لیست نباید شامل افرادی شود که وضعیت اضطراری را کنترل می کنند، و یا گروه های واکنش را پشتیبانی می نمایند.	کمیته اضطراری
علمی کاربردی است که به وسیله مشاهده سیستماتیک بحران ها و تجزیه و تحلیل آنها در جستجوی	مدیریت بحران

یافتن ابزاری است که بوسیله آنها بتوان از بروز بحران‌ها پیشگیری نموده و یا در صورت بروز آن در خصوص کاهش آثار، آمادگی لازم، امداد رسانی سریع و بهبود، اقدام نمود.	
برنامه‌ای از پیش تعیین شده است که در آن اتفاق اولیه، محدوده گسترش، پیامدها و نیز اقدامات لازم برای مقابله با یک حادثه فرضی تعیین می‌شود.	سناریوی حادثه
به اجرا در آوردن برنامه مقابله با شرایط اضطراری در یک حادثه فرضی	مانور شرایط اضطراری

۳. مراجع

- استاندارد ISO45001:2018

- استاندارد ISO14001:2004

- مقررات HSE سازمان نفت

۴. گردش کار

در سطح این سازمان برای آمادگی جهت مقابله با شرایط اضطراری، تدوین و پیاده سازی یک طرح جامع و اثربخش مواجهه با وضعیت های اضطراری با هماهنگی مدیر کل امور رفاهی و پشتیبانی و مسئول HSE انجام گرفته است. در این زمینه ابتدا اطلاعات لازم جهت آشنایی با انواع وضعیت های اضطراری، نحوه تشکیل کمیته اضطراری، نحوه تجهیز مرکز کنترل شرایط اضطراری و تدوین دستورالعمل های آمادگی و واکنش اضطراری و ... جمع آوری شده تا بر اساس آن مقدمات تهیه و اجرای طرح فراهم شود. برای آمادگی جهت مقابله با شرایط اضطراری موارد زیر در نظر گرفته شده، که هر مراحل این اقدامات در بندهای بعدی تشریح شده اند:

- تهیه نقشه کلی سازمان و مشخص کردن نقاط مستعد بروز حوادث .
- نصب نقشه در چند نقطه از سازمان.
- تعیین وظایف و مسئولیت های کلیدی.
- نصب علائم مربوط به شرایط اضطراری.
- نحوه ارتباطات.
- روش های تخلیه کارکنان.
- نحوه انجام امداد و کمک های اولیه.
- برگزاری مانور و تمرین روش ها.
- برنامه ریزی تعمیرات و بازرسی ادواری تجهیزات.
- آموزش عمومی.
- نحوه ایجاد هماهنگی با نزدیکترین سازمان های امدادی.
- ارزیابی صلاحیت کارکنان تیم واکنش در شرایط اضطراری.
- نحوه مقابله با حریق.

۱-۴- شناسایی و به روزسازی فعالیت های اضطراری

شناسایی وضعیت های اضطراری در واحدها و فعالیت های مختلف سازمان توسط سرپرست بخش ها و کارشناس ایمنی صورت گرفته و لیست وضعیت های اضطراری توسط کارشناس ایمنی می رسد. همچنین در کلیه ساختمانها و اماکن شرکت اطلاعات مربوط به خروج اضطراری، شماره تماس، نقاط تجمع و کلیه اطلاعات لازم در زمان وقوع شرایط اضطراری توسط اطلاعیه های قابل مشاهده در کلیه نقاط به اطلاع عموم می رسد و دوره های آموزشی در این خصوص برگزار می گردد. لذا کلیه پرسنل باید از این نقاط بحرانی و نیز محل تجمع پرسنل در شرایط اضطراری (Muster point) آگاه باشند.

شرایط Muster point (مکان امن) عبارتند از:

- مکان تجمع، مکان حادثه خیز نباشد (امن باشد)
 - نسبت به قسمت های مختلف نزدیکترین مکان در نظر گرفته شده باشد.
 - در فضای باز باشد.
 - به راحتی قابل دسترسی باشد.
 - با توجه به نقشه های تاسیسات برقی و مکانیکی (لوله کشی) نقطه امن باشد.
 - سیستم های مورد نیاز نظیر روشنایی و دسترسی به آب آشامیدنی و سرویس بهداشتی حتی المقدور فراهم باشد.
 - محل نقطه امن یا تجمع در نقشه مشخص شده و در نقاط مناسب نصب گردد.
 - در سطح سازمان جهت یابی و علائم نظیر خروج اضطراری و حرکت به سمت محل تجمع تعیین گردد.
- کارشناس ایمنی موظف است تلفن های ضروری در داخل سازمان را در دسترس کلیه پرسنل قرارداده و لیست شماره تلفن های ضروری خارج از سازمان را در محل هایی که امکان تماس با بیرون را دارند، قرار دهد.

ردیف	نام واحد	شماره تماس	ادرس
۱	مرکز فوریت های پزشکی	۱۱۵	
	سینا	۰۲۱-۶۳۱۲۰ ۰۲۱-۶۶۳۴۸۵۸۷	خیابان امام خمینی نرسیده به میدان حسن آباد
	سیدالشهدا	۰۲۱-۵۷۴۱۹۰۰۰	خیابان پانزده خرداد، چهارراه گلوبندک کوچه شهید بادامچی
	امیراعلم	۰۲۱-۶۶۳۴۳۳۵۲	خیابان سعدی شمالی
	بانک ملی	۰۲۱-۶۱۴۲۰۰۰۰	خیابان جمهوری نرسیده به چهارراه استامبول کوچه شیروانی
۲	آتش نشانی		۱۲۵
۳	هلال احمر		۱۱۲

۱۲۲		سازمان آب	۴
۱۲۱		سازمان برق	۵
۱۹۴		سازمان گاز	۶
۱۱۰		پلیس	۷
	۰۲۱-۳۹۹۰۷۰۷۰	دفتر سازمان	۸

۴-۲- پیشگیری و مقابله با حوادث و وضعیت های اضطراری

به منظور اثربخشی یک طرح مدیریت اضطراری و متناسب با خطرات شناسایی شده، دستورالعمل های مربوط به شرایط اضطراری و طرق مقابله با آنها توسط کارشناس ایمنی با همکاری سرپرستان بخش ها تدوین گردیده و در دسترس افراد ذیربط قرار می گیرند.

جهت مقابله مناسب با شرایط اضطراری درب های خروج اضطراری با نصب تابلو مشخص شود. همچنین جهت توجه دادن پرسنل به رعایت نکات زیست محیطی/ایمنی و بهداشتی، اقدام به برچسب گذاری های مناسب بر روی مواد شیمیایی، خطرناک و آتش زا و تجهیزات ناایمن (درمحل تاسیسات)، نصب پوسترها/ تابلوهای هشداردهنده و یا آگاهی دهنده در بخش های مختلف و بخصوص قسمت های خطرناک شده است. همچنین محل های تجمع در وضعیت های اضطراری و مناطق خطر توسط کارشناس ایمنی مشخص و حسب نیاز به روز نمایی می گردد.

کلیه کپسول های اطفاء حریق شناسایی شده و مطابق برنامه مدون مورد بازرسی قرار گرفته و در صورت نیاز تعمیرات لازم انجام می گیرد.

۴-۳- شرایط اضطراری پیش بینی شده در سازمان

- انفجار و آتش سوزی
- برق گرفتگی
- حوادث طبیعی (سیل، زلزله و طوفان)
- بروز بیماری های خاص

۱-۳-۴ انفجار و آتش سوزی

هدف: به منظور تشریح نحوه برخورد و مقابله و آتش سوزی در سازمان مورد استفاده قرار می گیرد.

شرح عملیات:

- قبل از هر چیز خونسردی خود را حفظ کنید.
- در صورت بروز آتش سوزی و انفجار مراتب را به افرادی که برای واکنش در شرایط اضطراری مسئولیت دارند و شماره تلفن آنها در فهرست شماره تلفن های اضطراری قید شده است اطلاع رسانی نمایید
- کلیه سرپرستان لازم است همکاری لازم را با اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری داشته باشند.
- اصل دوری مواد قابل اشتعال از وسایل آتش زا را در تمامی نقاط رعایت کنید
- به محض وقوع آتش سوزی جریان برق را قطع کنید.
- در صورتی که با نحوه استفاده از تجهیزات طفاء حریق آشنایی دارید از لوازم اطفاء حریق با توجه به نوع حریق استفاده نمایید.
- در صورتیکه آتش در محیط بسته ای باشد به منظور جلوگیری از جریان هوا و تشدید حریق، درب و پنجره ها را ببندید.
- همیشه در فاصله بین آتش و درب خروجی قرار بگیرید تا در موقع لزوم سریع قدر به ترک محل باشید.
- اگر قادر به نزدیک شدن به حریق نمی باشید آب را به دیواره یا سقف زده تا برگشت آن به شعله باشد و یا حتی المقدور به اطراف آتش بپاشید تا مانع گسترش حریق شود
- با توجه به شرایط از وسایل حفاظت فردی مناسب (کلاه ایمنی، کفش ایمنی، لباس نسوز دستکش، ماسک و ...) استفاده کنید.
- در صورت گسترش حریق با نظر مدیر امور رفاهی و پشتیبانی / سرپرست بخش با آتش نشانی یا مرکز فوریت های پزشکی تماس بگیرید.
- پس از مهار آتش اقدام به تثبیت شرایط و پاکسازی محیط با هماهنگی کارشناس ایمنی نمایید.

مهارتها:

آموزش های لازم در رابطه با مبارزه با انفجار و آتش سوزی

۲-۳-۴ بروز بیماریهای خاص

هدف: به منظور تشریح نحوه برخورد و مقابله با بروز بیماریهای خاص در سازمان مورد استفاده قرار می گیرد.

- قبل از هرچیزی خونسردی خود را حفظ کنید.
- اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری پس از فراخوان بلافاصله در محل حادثه حضور یابند
- کلیه مدیران و سرپرستان و کارکنان بایستی همکاری لازم را با کارشناس ایمنی و اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری داشته باشند.
- پس از مشاهده ایست قلبی، تنفسی در بیماران مراتب را سریعاً به سرپرست واحد اطلاع دهید.
- بیمار را به پشت بخوابانید و او را صدا بزنید و به آرامی تکان دهید تا پاسخ به تحریک مشخص شود.
- پوشش های تنگ به دور گردن، سینه و کمر را شل کنید تا به گردش خون و تنفس مصدوم کمک شود.

- اگر بیمار بدون پاسخ باشد، راه های تنفسی او را کنترل کنید و در صورت بسته بودن راه تنفسی بیمار به کمک انگشت راه تنفسی وی را باز کنید. (دندان مصنوعی، آدامس و ... از دهان مصدوم با انگشت نشانه بیرون آورید).
- در صورتی که از صدمه ندیدن مهره های گردنی بیمار مطمئن هستید، گردن مصدوم را به جلو و سر او را به عقب خم نمایید تا مسیر راه هوایی مصدوم در بهترین وضعیت واقع شود.
- علائم حیاتی بیمار (ضربان قلب، تنفس) را کنترل نمایید در صورت فقدان علائم حیاتی اقدام به انجام CPR احیاء قلبی و تنفسی نمایید.
- بیمار را به صورت اورژانس به بیمارستان منتقل نمایید.

۳-۴ برق گرفتگی

هدف: به منظور تشریح نحوه برخورد و مقابله با برق گرفتگی در سازمان مورد استفاده قرار می گیرد.

- قبل از هر چیزی خونسردی خود را حفظ کنید.
- اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری پس از فراخوان بلافاصله در محل حادثه حضور یابند
- کلیه مدیران و سرپرستان و کارکنان بایستی همکاری لازم را با کارشناس ایمنی و اعضاء تیم واکنش در شرایط اضطراری داشته باشند.
- ابتدا منبع برق را قطع کنید و یا به کمک یک شیء پلاستیکی یا یک تکه چوب خشک، ارتباط مصدوم را با منبع برق قطع کنید.
- از به کار بردن وسائل فلزی یا مرطوب یا از تمام با بدن لخت مصدوم کاملاً خودداری کنید اگر هیچ راهی وجود نداشت گوشه لباس مصدوم را که کاملاً خشک است را بگیرید و بکشید.
- با توجه به شرایط از وسایل حفاظت فردی مناسب (کلاه ایمنی، کفش ایمنی، دستکش و ...) استفاده کنید.
- هرگونه شعله ای در لباس مصدوم را خاموش کنید.
- چنانچه ضربان قلب مصدوم متوقف شده باشد فوراً عملیات احیاء را شروع کنید.
- هرگونه شکستگی اندام ها را آتل بندی کنید.
- جریان برق با ولتاژ بالا می تواند تا چندین متر قدرت الکتریکی داشته باشد، بنابراین به قربانیان این نوع برق گرفتگی نباید نزدیک شد، مگر اینکه به طور رسمی اطلاع داده شود که برق قطع شده است.
- جهت مصدومان احتمالی با هماهنگی واحدایمنی اقدام به کمک های اولیه شده و در صورت لزوم مجروحین به مراکز درمانی ارسال گردند.

پس از وقوع حادثه، اقدامات مربوط به تثبیت شرایط و پاکسازی محیط با هماهنگی سرگروه تیم انجام شود.

۴-۳-۴ حوادث طبیعی (سیل، زلزله و طوفان)

هدف: به منظور تشریح نحوه برخورد و مقابله با حوادث طبیعی (سیل، زلزله و طوفان) در سازمان مورد استفاده قرار می گیرد.

در هنگام وقوع سیل به نکات ذیل توجه فرمایید:

- قبل از هر چیز خونسردی خود را حفظ کنید.
- از منابع مختلف از جمله وسایل ارتباطی، بی سیم، تلفن و ... اطلاع و آگاهی لازم را دریافت کنید.
- در صورت اعلام هشدار سیل یا اخطار برای تخلیه محل بلافاصله مسیر سیلاب را تخلیه کنید.

- اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری پس از فراخوان بلافاصله در محل حادثه حضور یابند و فقط تحت دستورات سرپرست عملیات اقدام نمایند.
- کلیه سرپرستان و کارکنان بایستی همکاری لازم را با کارشناس ایمنی و اعضای تیم واکنش در شرایط اضطراری داشته باشند.
- به محل هایی که امکان آب گرفتگی و فرو ریختن آنها وجود دارد نزدیک نشوید.
- جریان برق و گاز را قطع کنید حتی اگر بدلیل بروز سیل قطع شده باشد.
- هرگز سعی نکنید با ماشین از عرض سیل عبور کنید زیرا سیلاب های با بیش از نیم متر عمق یا ارتفاع، خودرو را از حرکت باز می دارد.
- از سیم های آویزان برق و منابع اصلی آب و شبکه های تخریب شده فاضلاب دور شوید.
- افرادی را که به شدت مصدوم شده اند را حرکت ندهید به جزء در مواردی که احتمال خفگی آنها را تهدید می نماید.
- در خصوص مصدومان با هماهنگی سرپرست واحد / کارشناس ایمنی اقدام به کمک های اولیه شده و در صورت لزوم مصدومان به مراکز درمانی طرف قرارداد اعزام گردند.

مرکز کنترل شرایط اضطراری:

به منظور رهبری و کنترل شرایط اضطراری، اطلاعات ذیل مورد نیاز است:

- یک نقشه که نشان دهنده وضعیت تأسیسات موجود به همراه خروجی ها، مناطق خطرناک و ... مشخص شده باشند.
- برگه های اطلاعات ایمنی مواد (MSDS) مربوط به مواد شیمیایی مورد استفاده/موجود.
- طرح های تخلیه اضطراری.
- شماره تلفن های اضطراری داخل و خارج از تأسیسات.
- به علاوه تجهیزات مورد نیاز مرکز کنترل اضطراری عموماً شامل موارد زیر می باشد:
- سیستم های صوتی جهت ثبت وقایع.
- دستگاه فکس و امکانات استفاده از Email (اگر مناسب تشخیص داده شود).
- خطوط تلفن داخل و خارجی، فاکس، موبایل و سایر تجهیزات ارتباطی.
- کامپیوتر، تجهیزات و نرم افزارهای جانبی.

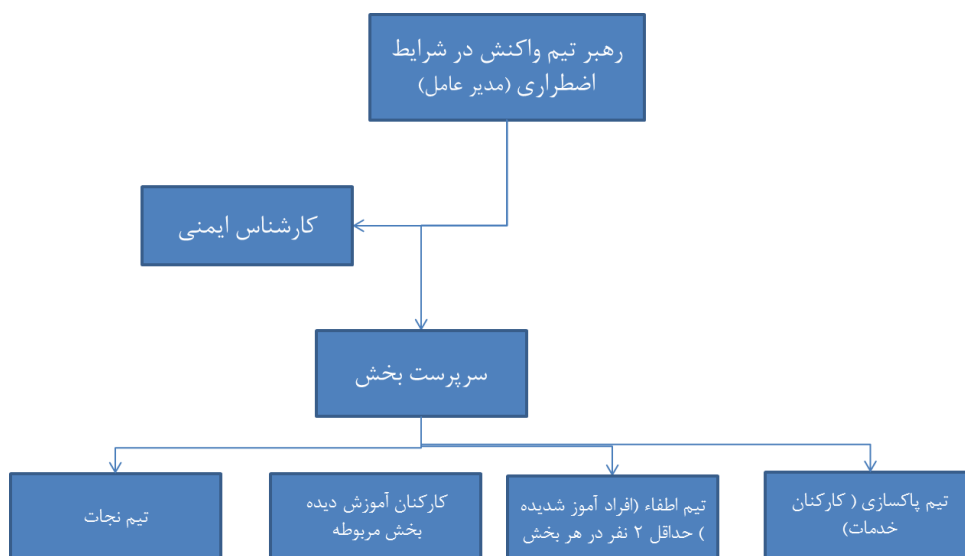
۴-۴- تیم های عملیاتی

به منظور آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری چند تیم ذیل وارد عمل می شوند :

- تیم نجات ، تحت سرپرستی ، سرپرست بخش مربوطه ، حراست و نفراتی از واحدهای حادثه دیده و ۱ نفر از کارکنان آموزش دیده به منظور خارج کردن پرسنل از مکان هایی که در آنها شرایط اضطراری رخ داده است.
- تیم اطفاء و مقابله (حداقل ۲ نفر از کارکنان آموزش هر بخش دیده) جهت مقابله و واکنش هنگام وقوع شرایط اضطراری
- تیم ضایعات (حداقل ۲ نفر پرسنل خدماتی) به منظور پاکسازی محیط پس از وقوع شرایط اضطراری جهت جلوگیری از وقوع مجدد آن.

یادآوری: هماهنگ نمودن تیم های مزبور در قالب ستاد حوادث غیرمترقبه در شرایط اضطراری برعهده معاون توسعه و منابع بوده و آموزش های مربوطه می بایست توسط کارشناس ایمنی سازمان صورت پذیرد. براین اساس مطابق تقسیم کارهای پیش بینی شده کلیه اقدامات مورد نیاز انجام و در صورت نیاز از امکانات سایر سازمان ها نظیر آتش نشانی / شهرداری و... کمک گرفته خواهد شد.

یادآوری: در صورت بروز هرگونه حادثه غیرمترقبه در خارج از سازمان که تاثیر گذار بر روی فعالیت ها / فرآیندها و یا پرسنل

موجود گردد، پس از اطلاع، اقدام به آماده سازی های لازم و مقابله با آن مطابق بندهای فوق می گردد.

۴-۵- وظایف و مسئولیت های اعضای کمیته در یک طرح اضطراری

به منظور سازماندهی و هماهنگی بیشتر لازم است وظایف هر یک از اعضای کمیته اضطراری/بحران مشخص شده باشد. برای این موضوع تشکیل کمیته بحران و تعیین اعضای آن و برنامه زمان بندی جلسات کمیته که ریاست کمیته به عهده مدیریت ارشد می باشد، جزئی از اولویت های کاری بخش ایمنی سازمان خواهد بود.

عموم وظایف این کمیته عبارتست از:

- تدوین مسئولیت کمیته و اعضای آن

- شناسایی و تعیین شرایط اضطراری توسط کمیته

- مسئولیت افراد سازمان و گروه خدمات اضطراری به همراه برنامه اجرایی

- شرایط گزارش دهی و ترتیب لازم برای انجام آن

- تعیین سیستم های ارتباطی و اطلاع رسانی در هنگام وقوع شرایط اضطراری

- نحوه ارتباط اعضا با یکدیگر

- شناسایی و آموزش تیم های کمکی مورد نیاز

لازم است تعداد افراد کمیته اضطراری/بحران محدود و شامل اعضای اصلی سازمان باشد، زیرا تعداد افراد می تواند مانع تصمیم-

گیری اثربخش شود. با این وجود به موازات پیشرفت برنامه های طرح، دخالت دادن افراد بیشتر در این موضوع ضروری است.

این کمیته باید در هر زمانی برای مواجهه با وضعیت اضطراری از آمادگی کافی برخوردار باشد و هماهنگی لازم را در امور فراهم

آورد. اعضای اصلی کمیته و افراد تأثیرگذار بر تصمیم گیری و اجراء، و شرح وظایف کارکنان به روشنی تشریح شود. به این ترتیب تأمین نیروی انسانی مناسب در اجرای یک طرح مدیریت اضطراری از اولویت های طرح محسوب می شود.

۴-۶- تمرین و مانورهای دوره ای

دستورالعمل های مقابله با وضعیت های اضطراری باید در فواصل زمانی منظمی آزمایش گردند، بدین منظور لازم است آموزش هایی را برای آگاه سازی کارکنان با وضعیت های اضطراری و نحوه مقابله با آنها مطابق روش اجرایی آموزش برگزار می نماید. جهت آگاه سازی پرسنل برای مقابله با وضعیت های اضطراری، کارشناس ایمنی مطابق جدول برنامه ریزی مانورها (تمرین های ادواری) در لیست وضعیت های اضطراری اقدام به اجرای تمرینات دوره ای می نماید. در این گونه تمرین ها پرسنل با اطلاع قبلی از محل و زمان انجام آزمایش ها ضمن هماهنگی با آتش نشانی (در صورت لزوم) به مقابله با شرایط اضطراری مختلف از جمله اطفاء حریق، حوادث انسانی و حوادث طبیعی می پردازند. نظارت بر حسن اجرای تمرینات ادواری / مانورها بر عهده مسئول HSE سازمان می باشد.

برنامه مانور توسط کارشناس ایمنی برای هر یک از وضعیت های اضطراری جهت برگزاری، حداقل ۱ بار در سال تهیه می گردد. این برنامه و سناریوی آن توسط اعضای ذیل تصویب و نهایی می شود.

• نماینده مدیریت ارشد

آمادگی واکنش در شرایط اضطراری عموماً به شکلی در نظر گرفته می شود که بتوان بر انواع وضعیت های زیر غلبه کرد :

- رویدادهای عملیاتی داخلی مانند حریق

- تهدید های خارجی شامل حریق، انفجار و انتشار مواد سمی حاصل از واحدهای مجاور و یا حوادث مربوط به حمل و نقل

- بلایای طبیعی شامل زلزله، سیل، رعد و برق

برای این منظور ابتدا چندین سناریو بر اساس تجارب بدست آمده، استفاده از تخصص و نقطه نظرات مشاورین/سازمان های همکار و یا مراجعه به سایت های اینترنتی تخصصی توسط کارشناس ایمنی تدوین می شود. سپس سناریوها در جلسه ای با حضور افراد فوق الذکر مورد بحث و بررسی واقع و موضوع های تصویب شده مورد اجرا گذارده می شود. در این خصوص لازمست سرپرست هر یک از فعالیت ها و روش کار در مانور مشخص گردد. بدیهی است در سناریو موارد ذیل در نظر گرفته می شود:

• کلیات و هدف از انجام مانور.

• افراد شرکت کننده و شرح وظایف افراد.

• شرح سناریو.

• برنامه عملیات.

• تجهیزات ایمنی و آتش نشانی و نمودار برنامه زمان بندی اجرای مانور.

سناریو های تایید شده بدون اطلاع قبلی و برای آماده سازی هرچه بیشتر افراد در سطح سازمان با نظارت کارشناس ایمنی برگزار می گردد. گزارشات مربوط به این مانورها در فرم گزارش انجام مانور توسط کارشناس ایمنی ثبت گردیده و جهت بررسی نقاط قوت و ضعف برنامه ها و دستورالعمل های تدوین شده در جلسه کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار مطرح می گردد. موارد ذکر شده در این گزارش ها مطابق با فرم گزارش مانور خواهد بود :

بطور کلی می توان اینگونه بیان نمود که در این مانورها رفتار افراد مورد پایش قرار می گیرد. لذا در صورت وجود مشکل از جمله عدم کفایت و یا کمبود وسایل مورد نیاز، متناسب با موضوع مانور مانند عمل نکردن کپسول های آتش نشانی و یا عدم آمادگی

پرسنل و تیم های تعریف شده در حین انجام مانورهای عملیاتی، اقدام تغییر اعضای کمیته بحران و یا آموزش به نفرات می گردد. به این ترتیب در تدوین سناریو و برگزاری مانور موارد زیر مورد توجه قرار می گیرند :

- برای هر مانور باید برنامه ای تدوین شود که در آن کلیه مسائل و عوامل مربوطه مشخص گردد.
- کلیه افراد درگیر باید از محدودیت های مختلف آگاه بوده و از وظایف محوله مطلع باشند.
- افراد غیر مرتبط نیز باید آگاه شده تا در صورت مواجهه غیر عمدی با تمرین به طور نادرست عمل نکنند.
- جریان تمرین و شرایط رایج عملیاتی باید از نزدیک نظارت شده تا ایمنی افراد تهدید نگردد.
- گزارش مانور نیز باید تهیه شده و در آن اقدامات به عمل آمده در جهت اجرای پیشنهادات منظور گردد.

یادآوری: در صورتی که حین انجام مانور و یا بروز حوادث غیرمترقبه (اضطراری) حوادث انسانی بروز نماید، با هماهنگی ک HSE اقدام به جابجایی مصدوم و پیگیری اقدامات برای درمان فرد حادثه دیده خواهد شد.

۷-۴- تامین تجهیزات مقابله با شرایط اضطراری

نقاطی از سازمان که وجود لوازم و تجهیزات اعلام و اطفاء حریق و روشنایی اضطراری در آنها ضروری می باشد، توسط کارشناس ایمنی و با همکاری سرپرستان بخش ها شناسایی گردیده و در نقشه مربوطه مشخص شده اند، همچنین به منظور مقابله با شرایط فوق وسایل مورد نظر تامین و طی لیست کپسول های موجود در شرکت، آمار و ارقام کپسول ها مشخص و به روز می گردند. شارژ به موقع کپسول های اطفاء حریق، درج تاریخ شارژ بعدی بر روی شناسنامه کپسول و هم چنین فراهم آوردن وضعیتی جهت جایگزینی کپسول هایی که برای شارژ برده می شوند، صورت می گیرد.

۸-۴- روش مقابله با حوادث و وضعیت های اضطراری :

هر فرد موظف است به محض مشاهده حوادث اضطراری از قبیل حریق، انفجار و سایر شرایط غیر عادی ضمن حفظ خونسردی موضوع را بوسیله شماره تلفن های ۰۷۰۷ و یا سایر سیستم های ارتباطی داخلی) با ذکر دقیق محل وقوع و معرفی خود مطرح نموده و سپس با استفاده از وسایل اطفاء حریق و امکانات موجود در محل به منظور مقابله با حریق تا رسیدن گروه آتش نشانی اقدام نماید.

در صورتی که به تشخیص سرپرست بخش احتمال کنترل کامل حادثه نباشد، بلافاصله به مدیر کل امور رفاهی و پشتیبانی اطلاع داده می شود، بعد از حضور مدیر کل امور رفاهی و پشتیبانی در محل و انجام بررسی اولیه در صورت شدید بودن حادثه مراتب به کمیته اضطراری سازمان اطلاع رسانی شود.

اعلام وضعیت اضطراری به انجام می گیرد. و به کارکنان اطلاع رسانی لازم صورت می گیرد. به تشخیص معاون توسعه و منابع چنانچه امکان مقابله با حریق / حادثه بوجود آمده توسط سازمان وجود نداشته باشد بلافاصله به سازمان آتش نشانی جهت مهار حریق اطلاع رسانی می شود، و اقدامات اولیه مطابق بندهای بعدی این روش اجرایی دنبال می گردد.

به منظور اثربخشی طرح مدیریت اضطراری به ویژه در شرایط اضطراری که وسعت بیشتری دارند لازم است ارتباط موثری با منابع خارجی ذیل برقرار گردد:

- آتش نشانی
- اورژانس / بیمارستانهای منطقه

• نیروی انتظامی / راهنمایی و رانندگی

• فرمانداری / بخشداری

• شرکت گاز

• برق منطقه‌ای

• هلال احمر

• روزنامه‌های محلی

• ۹-۴- نجات و درمان مصدومین و تهیه گزارش های مربوطه

۹-۴-۱- نجات و درمان مصدومین و انجام کمک‌های اولیه:

علیرغم تمام تلاش‌هایی که به منظور کاهش صدمات انسانی در یک وضعیت اضطراری صورت می‌گیرد، احتمال این گونه صدمات هیچ گاه به صفر نمی‌رسد و حادثه در این وضعیت در اکثر اوقات با صدمات جانی همراه می‌باشد، به این منظور لازم است یک برنامه جامع جهت انجام عملیات نجات و درمان مصدومین موجود باشد. لازم است تیمی برای انجام عملیات امداد و نجات از پیش تشکیل شده و آموزش‌های کافی را دیده باشند. سایر افراد نیز باید با اصول اولیه کمک‌های اولیه آشنا باشند.

۹-۴-۲- گزارش حادثه اضطراری (بررسی اولیه در محل):

تهیه گزارش در یک وضعیت اضطراری قبل از این که بسیاری از واقعیت‌ها به فراموشی سپرده شوند بسیار اهمیت دارد، از این رو لازم است مشاهدات اولیه در شرایط اضطراری به درستی توسط کارشناس ایمنی یا مسئول مربوطه ثبت و ضبط شود. جمع‌آوری اطلاعات دقیق‌تر در فاز بعد انجام که پس از بررسی و تأیید کارشناس ایمنی در اختیار مدیریت قرار گرفته و یا در کمیته اضطراری/بحران بررسی می‌شود. این گزارش حداکثر پس از دو هفته و تأیید کارشناس ایمنی برای مدیر امور رفاهی و پشتیبانی ارسال گردد.

۱۰-۴- پاکسازی محل حادثه

به منظور دست یافتن به یک بازایی سریع اولین کاری که باید انجام گیرد آن است که فرد/گروهی به عنوان مسئول عملیات پاکسازی وارد عمل شود. قبل از انجام پاکسازی باید اطلاعات مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل وضعیت اضطراری جمع‌آوری شده باشد.

استفاده از جمع‌کننده‌های فیزیکی به منظور جلوگیری از گسترش دامنه آلودگی‌های زیست‌محیطی از اهمیت خاصی برخوردار است.

۱۱-۴- تشکیل جلسه کمیته مدیریت شرایط اضطراری:

پس از خاتمه وضعیت اضطراری و پاکسازی محل حادثه لازم است کمیته اضطراری/بحران تشکیل جلسه دهد و با استفاده از اطلاعاتی که از گزارش تهیه شده، به دست آمده به تجزیه و تحلیل حادثه اضطراری و ریشه‌یابی علل آن بپردازد. در این زمینه اقدامات زیر دنبال خواهد شد:

• تعیین نقاط ضعف و برنامه ریزی در جهت بهبود آنها

• از بین بردن آثار سوء حادثه

- شناسایی نقاط قوت و سعی در افزایش آنها
- پیگیری وضعیت مجروحین و مصدومین
- تدوین گزارش حادثه و ارسال به مراجع ذیصلاح

علاوه بر این لازم است نحوه عملکرد کمیته اضطراری /بحران و سایر افراد در وضعیت اضطراری مورد بررسی قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت در طرح و اجرا مشخص گردد. همچنین بررسی مناسب بودن تسهیلات و تجهیزات و نیز نحوه استفاده از پناهگاه‌ها، در بازنگری طرح و روزآمد کردن آن مفید خواهد بود.

۱۲-۴- تهیه اطلاعات فنی ایمنی مواد شیمیایی (MSDS) :

کلیه اطلاعات مواد شیمیایی به همراه اطلاعات ایمنی / زیست محیطی مربوط به آنها در فرم MSDS مواد شیمیایی فهرست می گردد.

مسئولیت جمع آوری و تهیه اطلاعات مربوط به مواد شیمیایی برعهده کارشناس ایمنی می باشد. این کار حسب نیاز با نظارت و تایید نماینده مدیریت / مدیریت عامل صورت گرفته و توسط وی در بخش های مربوطه توزیع می گردد.

۵. ضمایم:

فرم گزارش مانور	
لیست وضعیت های اضطراری	
فرم MSDS مواد شیمیایی	
فرم لیست تلفن های ضروری	
فرم واکنش در شرایط اضطراری	
برنامه مانور سالیانه	
فرم تمرینات ادواری	

ثبت:

مدت نگهداری		کد فرم	عنوان سابقه
راكد	جاری		
۳ سال	۱ سال		

